

Бойко Марія Володимирівна

студентка групи ЮПМ 42 юридичного факультету,
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ МЕДИЧНОГО ПЕРСОНАЛУ ПІД ЧАС ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Міжнародно-правовий захист медичного персоналу під час збройних конфліктів нерозривно пов'язаний з його призначенням – наданням медичної допомоги. І саме тому задля ефективного виконання своїх функцій медичному персоналу надається захист за міжнародним гуманітарним правом [3, с. 352].

Відповідно до норм міжнародного права, медичним персоналом вважаються особи, які призначені стороною, що перебуває в конфлікті, виключно для медичних цілей, для адміністративно-господарського забезпечення медичних формувань або для роботи на санітарно-транспортних засобах та для адміністративно-технічного забезпечення. Це можуть бути як військові так і цивільні особи, члени організацій цивільної оборони; національних товариств Червоного Хреста (Червоного Півмісяця, Червоного Лева і Сонця) та інших національних добровільних товариств допомоги [1].

Статус медичного персоналу під час збройного конфлікту визначається низкою міжнародно-правових актів, зокрема: Конвенцією про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949 р., Конвенцією про поводження з військовополоненими від 12.08.1949 р., Конвенцією про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях від 12.08.1949 р., Конвенцією про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, зі складу збройних сил на морі від 12.08.1949 р., Додатковим протоколом до Женевських конвенцій від 12.08.1949 р., що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), Додатковим протоколом до Женевських конвенцій від 12.08.1949 р., що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру

(Протокол II). Означені акти акцентують увагу на особливостях статусу медичного персоналу, що допомагає хворим та пораненим на полі бою на суші, на воді та в повітрі, наголошуючи на тому, що медичні працівники повинні бути захищені від нападу та вважатися нейтральним персоналом [2].

Слід зазначити, що захист, на який мають право медичні формування, надається у разі дотримання медичним персоналом певних вимог. По-перше, медичний персонал повинен використовувати емблему Червоного Хреста, Червоного Півмісяця і червоного кристала, які є візуальним знаком захисту медичного персоналу, медичних закладів та медичного транспорту в рамках Женевських Конвенцій 1949 р. та Додаткових протоколів до них. Емблему зображають під керівництвом компетентних військових властей на прапорах, нарукавних пов'язках та на обладнанні медичної служби [2, ст. 39]. Для забезпечення найкращого захисту захисні емблеми повинні бути досить великого розміру, щоб їх було добре видно сухопутним, повітряним та морським силам супротивника для уникнення будь-яких ворожих дій [2, ст. 42]. По-друге, медичні працівники крім своєї гуманітарної діяльності не повинні вчиняти дії, що завдають шкоди протилежній державі конфлікту [1, ст.13]. Прикладом може бути надання укриття для здорових комбатантів, зберігання зброї або боєприпасів, а також прикриття воєнних об'єктів від нападу [1, ст. 12].

Стосовно використання зброї, медичні працівники мають право носити і застосовувати легку зброю, проте лише з метою самооборони або захисту поранених і хворих, і в такому разі вони не позбавляються захисту за міжнародним правом [1, ст. 13].

У разі порушення цих вимог надання захисту медичному персоналу припиняється, але тільки після попередження зі встановленням у відповідних випадках розумного строку й після того, як таке попередження не було взято до уваги [1, ст. 13].

Щодо стаціонарних установ та пересувних медичних формувань медичної служби, то на них також забороняється здійснюватися напад, а

сторони конфлікту повинні оберігати і захищати їх. Варто зазначити, що у разі нападу на будівлі, майно, медичні установи, транспорт і персонал, які позначені відповідними відмітними емблемами, такі дії будуть розцінюватися військовим злочином [2, ст. 19].

Отже, міжнародні акти в галузі міжнародного гуманітарного права забезпечують захист та повагу медичного персоналу, що виконує свої функції відповідно до правових приписів та правил професійної етики під час збройних конфліктів. Такі особи не можуть піддаватися нападу, умисному заподіяння шкоди; їм повинна надаватися допомога та відповідний захист.

Список використаних джерел:

1. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12.08.1949 р., що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів від 8 червня 1977 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199 (дата звернення 28.09.2019).
2. Конвенція про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях від 12.08.1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_151 (дата звернення 28.09.2019).
3. Хендель Н. В. Міжнародно-правовий захист медичного персоналу під час збройного конфлікту / Н. В. Хендель // Актуальні проблеми сучасного міжнародного права: зб. наук. ст. за матеріалами I Харк. міжнар.-прав. читань, присвяч. пам'яті проф. М. В. Яновського і В. С. Семенова, Харків, 27 листоп. 2015 р.: у 2 ч. / редкол.: А. П. Гетьман, І. В. Яковюк, В. І. Самощенко та ін. Х.: Право, 2015. Ч. 1. С. 352-356.